



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.008.07.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy
ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz
T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60
lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Łukasz Burczyk, główny specjalista k. p., upoważnienie do kontroli nr LBY/10/2016 z 11 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Gimnazjum Nr 20 im. Królowej Jadwigi w Bydgoszczy, ul. Karpacka 30, 85 – 164 Bydgoszcz ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Białecka, Dyrektor Szkoły ² (dowód: akta kontroli str. 2-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W kontrolowanym okresie⁴ w Szkole w niewystarczającym zakresie zapewniono uczniom higieniczne i bezpieczne warunki uczenia się. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niesprzyjającego higienie umysłowej uczniów planowania zajęć wymagających zwiększonej koncentracji na późnych godzinach lekcyjnych bądź też bezpośrednio po sobie, braku działania na niektórych szkolnych komputerach oprogramowania blokującego treści niepożądane, nie w pełni rzetelnego dokumentowania wypadków uczniów. Stwierdzono również brak regulaminów korzystania z części sal, w których odbywały się zajęcia ruchowe, niewłaściwy stan sanitarny niektórych pomieszczeń oraz przechowywanie w apteczkach przeterminowanych materiałów opatrunkowych.

NIK zwraca również uwagę na planowanie zbyt krótkich, przez co nie spełniających swej funkcji, pięciominutowych przerw międzylekcyjnych oraz na zbyt małą powierzchnię niektórych sal dydaktycznych, co ograniczało ich funkcjonalność i negatywnie wpływało na komfort ich użytkowania.

Przyjęty w Szkole sposób zapewnienia uczniom możliwości pozostawiania części podręczników i przyborów poprzez udostępnienie im szafek i półek w salach lekcyjnych uznać należy za częściowo nieefektywny, gdyż niezbyt chętnie korzystali oni z zaproponowanego rozwiązania z uwagi na jego niepraktyczność, wynikającą z braku swobodnego dostępu do tych pomieszczeń.

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor” – od 1 września 2005 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Badaniem objęto okres od 1 września 2015 r. do 3 czerwca 2016 r. oraz okres poprzedzający w zakresie działań i danych niezbędnych do dokonania ocen w badanych obszarach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

Opis stanu
faktycznego

1.1. Według stanu na 30 września 2015 r. Szkoła liczyła dziewięć oddziałów (klas), do których uczęszczało 204 uczniów, w tym pięciu objętych nauczaniem indywidualnym. Liczba uczniów w klasach na poszczególnych poziomach wynosiła: w klasach I (trzy oddziały) od 26 do 28, w klasach II (trzy oddziały) od 21 do 22, w klasach III (trzy oddziały) od 19 do 20. Liczba uczniów spoza obwodu Szkoły wynosiła 99 (48,5%). Do innych gimnazjów uczęszczało 237 dzieci zameldowanych na terenie obwodu Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 5-6)

1.2. Analiza planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla wszystkich dziewięciu oddziałów obowiązujących w I i II półroczu roku szkolnego 2015/2016 wykazała, że:

- w każdym przypadku zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o stałej porze, tj. od pierwszej, drugiej lub trzeciej godziny lekcyjnej, oraz zachowywano zasadę równomiernego obciążania uczniów zajęciami, planując w klasach I i III od pięciu do ośmiu godzin, a w klasach II od pięciu do siedmiu godzin zajęć dziennie;
- zajęcia, w trakcie których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja (tj. matematykę, fizykę i chemię), ulokowano we wszystkich oddziałach przynajmniej raz w tygodniu po piątej godzinie lekcyjnej, a w siedmiu oddziałach zajęcia te, przynajmniej raz w tygodniu, następowały bezpośrednio po sobie; w trzech oddziałach występowało komasowanie takich zajęć, tj. planowanie ich w liczbie trzech godzin dziennie;
- długość przerw międzylekcyjnych wynosiła od pięciu do 20 minut⁵;
- sytuacja, w której po zajęciach wychowania fizycznego odbywających się na pierwszej godzinie lekcyjnej, klasa (albo grupa ćwiczeniowa) dysponowała tylko pięciominutową przerwą przed kolejnymi zajęciami niebędącymi zajęciami WF, wystąpiła w tygodniowym planie zajęć w I semestrze czterokrotnie, a w II semestrze pięciokrotnie.

(dowód: akta kontroli str. 8-14)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W roku szkolnym 2015/2016 plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych w żadnym z dziewięciu zbadanych oddziałów klas I-III nie zostały opracowane zgodnie z zasadami higieny pracy umysłowej, ponieważ zajęcia, na których dominuje praca statyczna i długotrwała koncentracja, zaplanowano przynajmniej raz w tygodniu w przypadku wszystkich oddziałów po piątej godzinie lekcyjnej⁶; w siedmiu oddziałach⁷ wystąpiło łączenie tych przedmiotów w dwugodzinne bloki, a w trzech oddziałach⁸ były one kumulowane, tj. planowane w liczbie trzech godzin dziennie.

(dowód: akta kontroli str. 8-14)

⁵ Po pierwszej i siódmej godzinie lekcyjnej – pięć minut, po drugiej, trzeciej, czwartej, piątej i ósmej godzinie lekcyjnej – 10 minut, po szóstej godzinie lekcyjnej – 20 minut.

⁶ W I półroczu we wszystkich dziewięciu klasach, w II półroczu w ośmiu klasach (oprócz I b).

⁷ W I półroczu w klasach I a, I b, I c, II a, III a i III c, w II półroczu w klasach I a, I b, I c, III a, III b i III c.

⁸ W I i II półroczu w klasach I a, I b i I c.

Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, ułożenie planu z pełnym uwzględnieniem wszystkich zasad organizacji pracy umysłowej ucznia jest utrudnione, ponieważ część nauczycieli jest zatrudniona w niepełnym wymiarze godzin, co ogranicza ich dyspozycyjność czasową. Utrudnieniem jest również konieczność organizowania zajęć międzyoddziałowych z informatyki, które muszą być zaplanowane tak, by przed nimi lub po nich nie było żadnych lekcji w kilku oddziałach jednocześnie.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

W ocenie NIK ustalenie w planach lekcji po piątej godzinie lekcyjnej zajęć w których dominowała praca statyczna i zwiększona koncentracja, świadczy o niepełnej realizacji wytycznych w zakresie zasady ochrony zdrowia i higieny pracy umysłowej. Dyrektorzy szkół są zobowiązani zgodnie z przepisami prawa do zapewnienia uczniom warunków nauki m.in. poprzez ustalenie zgodnie z tymi zasadami, tygodniowego rozkładu zajęć określającego organizację zajęć edukacyjnych⁹. Według inspekcji sanitarnej zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji powinny być lokowane na drugiej i trzeciej godzinie lekcyjnej albowiem jest to najlepszy czas na przyswajanie przez dzieci wiadomości. Wraz z występującym zmęczeniem, obniżają się możliwości percepcyjne uczniów i dlatego zajęcia, na których dominuje konieczność trwania w bezruchu, praca statyczna, długotrwała koncentracja uwagi, nie powinny występować jedno po drugim lub pod koniec dnia nauki, ze względu na zmęczenie uczniów i gorsze przyswajanie informacji.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na zaplanowanie najkrótszej przerwy między zajęciami w wymiarze pięciu minut, w tym również po zajęciach WF. W ocenie NIK jest to zbyt krótki czas dla młodzieży na spokojne przejście z klasy do klasy, zachowanie higieny osobistej, w szczególności po zajęciach wychowania fizycznego, załatwienie potrzeb fizjologicznych, skonsumowanie posiłku czy też krótki odpoczynek. Zdaniem NIK, zasadne byłoby wprowadzenie przerw długości co najmniej 10 minut.

(dowód: akta kontroli str. 12-14)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że decyzję o zaplanowaniu dwóch tylko pięciominutowych przerw podjęto na wniosek uczniów i rodziców, którzy zgłaszali potrzebę skrócenia czasu pobytu dzieci w Szkole.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

Ocena częściowa

Działania Szkoły prowadzące do zachowania zasad higieny umysłowej uczniów NIK ocenia jako nie w pełni skuteczne. Wprawdzie organizując pracę uczniów uwzględniono potrzebę równomiernego obciążania zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, jednakże we wszystkich oddziałach wystąpiły przypadki planowania zajęć wymagających zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej. W części oddziałów wystąpiło lokowanie tych zajęć bezpośrednio po sobie bądź też ich kumulowanie w tych samych dniach, co pozostawało w sprzeczności z zasadami higieny pracy umysłowej.

⁹ § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.).

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu
faktycznego

2.1. Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania z biblioteki oraz zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Biblioteka była czynna we wszystkie dni tygodnia¹⁰.

Standardowe wyposażenie szkolnej sali gimnastycznej umożliwiało uprawianie gier zespołowych - siatkówki, koszykówki, unihokeja, piłki ręcznej, halowej piłki nożnej oraz ćwiczeń gimnastycznych (przy użyciu drabinek, kozłów, skrzyń, liny do podciągania się) i skoku wzwyż. Uczniowie korzystali z zamykanych szatni oraz z toalet. Na sali gimnastycznej znajdowały się instrukcje bezpiecznego użytkowania skrzyni i kozłów do skoków, koszy do koszykówki, drabinek i odskoczni gimnastycznej. W salkach do tenisa stołowego i do gimnastyki korekcyjnej brak było regulaminów korzystania z tych pomieszczeń i ich wyposażenia.

Asfaltowa nawierzchnia wielofunkcyjnego boiska szkolnego posiadała pęknięcia i nierówności, które nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa ćwiczących. Bramki do gier były zamocowane na stałe. W widocznym miejscu umieszczono „Regulamin Korzystania z Boiska” określający m.in. zasady bezpiecznego użytkowania znajdujących się na boisku urządzeń sportowych z zastrzeżeniem, że korzystanie z tych urządzeń jest możliwe wyłącznie pod nadzorem prowadzących zajęcia lub dyżurujących nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 15-67)

Organ prowadzący, tj. Miasto Bydgoszcz, zaplanował na 2016 rok realizację zadania inwestycyjnego pn. „Przebudowa i rozbudowa wielofunkcyjnego boiska przyszkolnego na terenie Gimnazjum Nr 20 w Bydgoszczy”. Zgodnie z opracowanym w maju 2016 r. projektem budowlanym, na miejscu dotychczas istniejącego, w dużej mierze zdegradowanego boiska do gier zespołowych, miał powstać nowy, wielofunkcyjny obiekt. Zgodnie z projektem budowlanym obiekt ma mieć wymiary 44 m na 22 m, nawierzchnię z tworzywa sztucznego, ma być oświetlony i monitorowany, z wytyczonymi dwoma boiskami do koszykówki, po jednym do siatkówki i piłki ręcznej oraz z kortem tenisowym i infrastrukturą towarzyszącą (trybuny, piłkochwyty, ogrodzenie, chodniki, stojaki na rowery).

(dowód: akta kontroli str. 68- 94)

2.2. Teren Szkoły był ogrodzony i monitorowany¹¹. Plac przed wejściem głównym do budynku, dziedziniec od strony boiska oraz przejścia i chodniki posiadały pęknięcia, nierówności i ubytki w asfaltowej nawierzchni, niezagrożające bezpieczeństwu uczniów. Otwory kanalizacyjne i studzienki były zakryte, szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły zabezpieczono metalowymi barierkami w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na jezdnię ul. Karpackiej i ul. Beskidzkiej, na których zamontowane były progi zwalniające. Przed wejściem głównym ustawiono metalowe stelaże na rowery. W złym stanie technicznym znajdowała się obudowa wejścia do Szkoły od strony boiska (tj. do łącznika pomiędzy budynkiem głównym, a salą gimnastyczną). Konstrukcja tej obudowy była częściowo przetrzewiała i nieuszczelna, a zbrojone szyby w większości popękane, miejscami zastąpione wkładami z płyty wiórowej.

¹⁰ W poniedziałki od 8.00 do 15.15, wtorki od 8.00 do 13.30, środy od 8.00 do 11.00 i od 12.00 do 14.30, czwartki od 8.00 do 15.00, piątki od 7.45 do 12.00.

¹¹ Na monitoring składały się 24 kamery, umieszczone na zewnątrz budynku (siedem, w tym jedna na boisku, dwie przy wejściach do budynku, cztery na terenie Szkoły) oraz w jego wnętrzu (17, w tym dwie przy wejściach, dziewięć na holu i w korytarzach, sześć w toaletach – w pomieszczeniach z umywalkami).

Miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których jest wzbroniony dostęp osobom nieuprawnionym, były odpowiednio oznakowane i zabezpieczone przed swobodnym do nich dostępem. Drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały. Plany ewakuacji umieszczono na wszystkich kondygnacjach, w widocznych miejscach, w sposób zapewniający łatwy do nich dostęp. Schody wyposażono w balustrady zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich. Otwartą przestrzeń pomiędzy biegami schodów zabezpieczono siatkami i kratami. Nawierzchnia schodów nie była śliska.

Na oświetlenie terenu Szkoły składało się:

- 16 latarni ulicznych, w tym pięć kompletnych, jedna z uszkodzonym kloszem, dziesięć nieposiadających klosza; spośród latarni kompletnych dwie były sprawne; powierzchnia słupów wszystkich latarni była częściowo skorodowana;
- trzy kompletne i sprawne lampy zmierzchowe, w tym dwie zamontowane na frontonie budynku i jedna od strony boiska.

(dowód: akta kontroli str. 15-61, 95-96)

Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, wskutek interwencji podejmowanych u zarządcy sieci oświetleniowej przywrócono sprawność dwóm spośród 16 latarni posadowionych na terenie Szkoły. Ze względu na nieopłacalność naprawy pozostałych latarni oraz wystarczalność działającego oświetlenia, zwłaszcza nowych lamp zmierzchowych, wszystkie stare maszty zostaną docelowo usunięte, w miarę posiadanych środków finansowych. Według dalszych wyjaśnień, w planach remontowych na bieżący rok szkolny ujęto wymianę zadaszenia nad wejściem do Szkoły od strony boiska, jednakże nie otrzymano środków na ten cel.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

2.3. We wszystkich przeznaczonych dla uczniów pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej (dozowniki z mydłem w płynie, ręczniki papierowe do rąk, papier toaletowy).

(dowód: akta kontroli str. 15-61)

2.4. Przeprowadzona w Szkole na zlecenie NIK kontrola Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy (dalej: „PSSE”), w zakresie dostosowania sprzętów szkolnych do wymogów ergonomii oraz zakupów wyposażenia posiadającego odpowiednie atesty i certyfikaty wykazała, że:

- w bieżącym roku szkolnym zakupiono na wyposażenie sal lekcyjnych 21 sztuk nowych, certyfikowanych mebli (ławek, szaf, stolików);
- spośród 169 objętych badaniem uczniów wszystkich klas, we wszystkich przypadkach korzystali oni z mebli ergonomicznych, dostosowanych do wzrostu dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

2.5. Powierzchnia dziewięciu sal lekcyjnych przypisanych poszczególnym oddziałom wynosiła od 51,0 m² do 67,9 m², przeciętnie 56,6 m². Na jednego ucznia przypadało od 1,8 m² do 3,6 m² powierzchni, przeciętnie 2,5 m². W dwóch salach (22,2%)¹² powierzchnia przypadająca na jednego ucznia nie przekraczała 2 m².

(dowód: akta kontroli str. 103)

¹² Sale nr 201 i 204.

2.6. W budynku głównym Szkoły funkcjonowała kuchnia i stołówka. Liczba miejsc w jadalni wynosiła 54 (13 stolików) i była wystarczająca. Na terenie Szkoły nie było sklepiku ani automatów z napojami lub żywnością. Uczniowie mogli korzystać z zamontowanego na korytarzu II piętra poidelka z bieżącą wodą.

W ocenie PSSE, stan sanitarno-techniczny pionu żywienia oraz higiena produkcji i wydawania posiłków nie budziły zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 15-61, 97-102, 104)

2.7. Stan sanitarny pozostałych pomieszczeń Szkoły, w tym sanitariatów i sal lekcyjnych, PSSE oceniła jako dobry.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

2.8. Szatnia dla uczniów znajdowała się w przyziemiu budynku Szkoły. Dla każdego oddziału przeznaczony był odrębny boks.

(dowód: akta kontroli str. 15-61)

2.9. W Szkole nie były dostępne indywidualne, zamykane szafki dla uczniów. Możliwość pozostawienia przez uczniów w szkole części podręczników i przyborów zapewniono przede wszystkim poprzez udostępnienie uczniom miejsca w szafkach lub na półkach znajdujących się w przypisanych poszczególnym oddziałom salach lekcyjnych, z którego to rozwiązania korzystały nieliczne osoby. Ponadto stwierdzono, że:

- w pracowni fizyki, której gospodarzem była klasa I c, przechowywane były zbiory zadań do fizyki uczniów wszystkich klas pierwszych oraz podręczniki do fizyki i materiały do plastyki uczniów klasy I c;
- w pracowni biologii przechowywano zeszyty ćwiczeń do tego przedmiotu należące do uczniów wszystkich klas trzecich;
- w bibliotece znajdowały się atlasy geograficzne uczniów wszystkich klas pierwszych.

(dowód: akta kontroli str. 15-61)

Według wyjaśnienia Dyrektora Szkoły, planowane jest zakupienie indywidualnych szafek dla wszystkich uczniów, jednakże w bieżącym roku organ prowadzący odmówił przyznania środków na ten cel.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

2.10. W zakresie obciążenia tornistrów uczniów kontrola PSSE, przeprowadzona na zlecenie NIK wykazała, że w próbie 169 badanych uczniów, w 41 przypadkach (24,3%) ciężar tornistra przekraczał 10% masy ciała ucznia, w tym w 6 przypadkach (3,5%) przekroczenie było wyższe niż 15%. Ciężar tornistra nieprzekraczający 10% masy ciała stwierdzono u 128 uczniów, tj. u 75,7%¹³.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

W sprawie działań podejmowanych na rzecz tzw. „lekkich tornistrów” Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w ramach zajęć lekcyjnych z wychowania fizycznego i biologii oraz w czasie godzin wychowawczych realizowane są tematy dotyczące zdrowego stylu życia i zapobiegania wadom postawy.

¹³ Według badań Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego, ciężar szkolnego tornistra/plecaka nie powinien przekraczać 10-15% masy ciała ucznia.

Szkola stara się również wdrażać system e-podręcznika, jednak na przeszkodzie do pełnego wykorzystania tej formy pracy stoi brak dostatecznej ilości sprzętu komputerowego oraz brak e-podręczników do nauki języków obcych.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

2.11. Szkoła umożliwiała uczniom dostęp do stacjonarnego Internetu w pracowni informatycznej (15 stanowisk) i bibliotece (dwa stanowiska). Szerokopasmowy Internet dostarczany był bezpośrednio przez organ prowadzący. Komputery zabezpieczało oprogramowanie filtrujące FortiGate firmy Fortinet, zainstalowane centralnie, na serwerze znajdującym się w siedzibie organu prowadzącego. Oględziny¹⁴ wykazały, że w przypadku zestawów komputerowych w pracowni informatycznej program ten działał prawidłowo, natomiast w przypadku zestawów w bibliotece oprogramowanie to nie zabezpieczało uczniów przed dostępem do treści niepożądanych. Dokonana próba wejścia na przykładowe strony zawierające tego typu treści, niezależnie od wykorzystanej przeglądarki internetowej dała wynik pozytywny.

W toku ponownych oględzin¹⁵ stanowisk komputerowych w bibliotece, stwierdzono w pełni prawidłowe funkcjonowanie oprogramowania filtrującego.

Szkola nie udostępniała uczniom Internetu przez sieć Wi-Fi¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 7, 105)

2.12. W Szkole działał gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, czynny we środy i czwartki od 7.30 do 12.00.

(dowód: akta kontroli str. 15-61, 106-112)

Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, w dniach i godzinach, w których gabinet pielęgniarski jest nieczynny, obowiązki związane z udzielaniem pomocy przedlekarskiej przejmują przede wszystkim nauczyciele prowadzący zajęcia lub pełniący dyżury podczas przerw, a także Sekretarz Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

W sześciu pomieszczeniach Szkoły (sekretariat, pokój nauczycielski, pokój nauczycieli WF, kuchnia, pomieszczenie woźnego, warsztat) znajdowały się apteczki zaopatrzone w komplet środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy i instrukcje o zasadach jej udzielania.

(dowód: akta kontroli str. 113-115)

Wszyscy nauczyciele (31 osób) zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, w tym udzielania jej osobom poszkodowanym w wypadkach, w ramach wstępnych lub okresowych szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy¹⁷, w wymiarze od jednej do dwóch godzin. Dodatkowo 20 nauczycieli ukończyło w tym zakresie jednodniowy, specjalistyczny kurs doskonalący, w wymiarze pięciu lub sześciu godzin.

(dowód: akta kontroli str. 116-127)

2.13. W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Szkoły doszło do czterech wypadków uczniów. Wszystkim poszkodowanym zapewniono opiekę i udzielono pierwszej pomocy przedlekarskiej. W dokumentacji związanej z wypadkami brak było

¹⁴ 11 maja 2016 r.

¹⁵ 1 czerwca 2016 r.

¹⁶ Jedną z form bezprzewodowego dostępu do Internetu.

¹⁷ Szkolenia przeprowadzono na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 180, poz. 1860 ze zm.).

potwierdzić, że o zaistniałych wypadkach informowano społecznego inspektora pracy oraz Radę Rodziców. Zastosowane przez Szkołę środki zapobiegawcze obejmowały omawianie zdarzeń z uczniami, a także, w sytuacjach gdy do wypadku doszło w czasie zajęć WF, przypominanie uczniom o konieczności zachowania ostrożności podczas ćwiczeń i dokładne omawianie sposobu wykonywania ćwiczeń przed ich rozpoczęciem.

(dowód: akta kontroli str. 128-130)

Według wyjaśnienia Dyrektora Szkoły, nauczyciel pełniący funkcję społecznego inspektora pracy przebywa w bieżącym roku szkolnym na urlopie dla poratowania zdrowia, a działające w Szkole związki zawodowe nie wskazały żadnej innej osoby, która pełniłaby tę funkcję w zastępstwie. Rada Rodziców była ustnie informowana o zaistniałych wypadkach w trakcie swoich zebrań, dwukrotnie w semestrze, jednakże faktu tego nie dokumentowano.

(dowód: akta kontroli str. 173-180)

2.14. Na podstawie § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁸, Dyrektor Szkoły, przy udziale pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy, przeprowadziła przed rozpoczęciem bieżącego roku szkolnego i w jego trakcie¹⁹ dwie kontrole zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły. Stan techniczny obiektów oceniono jako ogólnie poprawny i niestwarzający bezpośrednich zagrożeń dla życia i zdrowia uczniów. Uznano za wskazane:

- wymienić nawierzchnię podłogi holu na parterze;
- kontynuować wymianę stolarki okiennej oraz remonty kolejnych pomieszczeń, w tym klatek schodowych;
- przeprowadzić generalny remont schodów zewnętrznych prowadzących do wejścia głównego oraz obudowy wejścia od strony boiska, obejmujący montaż barierek ochronnych przy schodach;
- usunąć nierówności na placu przed wejściem głównym oraz na dziedzińcu od strony boiska.

Kopie protokołów kontroli zostały przekazane organowi prowadzącemu. Do czasu rozpoczęcia niniejszej kontroli zrealizowano zalecenia dotyczące remontu schodów przy wejściu głównym, montażu barierek oraz – częściowo – naprawy nawierzchni przed budynkiem Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 131-149)

2.15. W roku szkolnym 2015/2016 w Szkole miały miejsce trzy kontrole zewnętrzne w obszarze zapewnienia uczniom bezpieczeństwa i higieny:

- we wrześniu 2015 r. PSSE sprawdziła stan realizacji decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy z listopada 2012 r.²⁰, stwierdzając jej niepełne wykonanie w zakresie doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-technicznego podłogi, ścian i sufitu oraz wymiany opraw oświetleniowych w holu na I piętrze budynku Szkoły. Pierwotny termin wykonania decyzji (listopad 2013 r.) przesunięto na wniosek Szkoły na sierpień 2016 r.

¹⁸ Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69 ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie bih”.

¹⁹ W sierpniu 2015 r. i styczniu 2016 r.

²⁰ Wydanej w wyniku kontroli sanitarnej przeprowadzonej uprzednio przez PSSE.

- w lutym 2016 r. PSSE przeprowadziło kontrolę sanitarną pionu żywieniowego; nieprawidłowości nie stwierdzono;
- w maju 2016 r. Urząd Miasta Bydgoszczy przeprowadził kontrolę z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy; nieprawidłowości nie stwierdzono.

(dowód: akta kontroli str. 150-172)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do czasu kontroli NIK na dwóch komputerach wykorzystywanych przez uczniów w bibliotece szkolnej nie działało oprogramowanie filtrujące, blokujące dostęp do niepożądanych treści w Internecie. Stanowiło to naruszenie art. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²¹, zgodnie z którym szkoły zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.

(dowód: akta kontroli str. 7, 105)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że obydwa stanowiska komputerowe w bibliotece były niewłaściwie podłączone do portów serwera, czego nie była ona świadoma.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

2. W roku szkolnym 2015/2016 nie w pełni rzetelnie realizowano obowiązki związane z prowadzeniem dokumentacji powypadkowej, gdyż zarówno w rejestrze wypadków jak i w protokołach powypadkowych w żadnym z czterech przypadków nie ujęto wymaganych informacji dotyczących rodzaju pomocy udzielonej poszkodowanym, wskazując zamiast tego osoby, które udzielały tej pomocy. Stanowiło to naruszenie odpowiednio § 50 ust. 2 i § 43 ust. 3 rozporządzenia w sprawie bih. O faktycznym sposobie udzielenia pomocy przedlekarskiej można było pośrednio wnioskować wyłącznie z treści opisów wypadków zawartych w protokołach powypadkowych.

(dowód: akta kontroli str. 128-130)

Według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, braki i błędy w rejestrze i protokołach wynikały z niewłaściwej interpretacji sformułowania „udzielona pomoc”.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

3. W dwóch spośród sześciu wykorzystywanych przez Szkołę apteczek znajdowały się po części przeterminowane środki do udzielania pierwszej pomocy:

- w apteczce w pokoju nauczycieli WF cztery opakowania opasek dzianych podtrzymujących (z terminami ważności kolejno do lipca 2005 r. – dwie sztuki, sierpnia 2007 r. – jedna sztuka i września 2011 r. – jedna sztuka);
- w apteczce w sekretariacie sześć opakowań kompresów jałowych (z terminem ważności do marca 2013 r.).

Powyższe stanowiło naruszenie § 20 rozporządzenia w sprawie bih, zgodnie z którym pomieszczenia szkoły i placówki, w szczególności pokój nauczycielski, laboratoria, pracownie, warsztaty szkolne, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, kierownika internatu (bursy) oraz kuchnię, wyposaża się w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach

²¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.

udzielania tej pomocy. Przed zakończeniem kontroli wszystkie przeterminowane środki zostały z apteczek usunięte.

(dowód: akta kontroli str. 113-115)

Według wyjaśnienia Dyrektora Szkoły, zawartość apteczek była sprawdzana na bieżąco, jednakże podczas ostatniej kontroli omyłkowo nie sprawdzono wyposażenia apteczki w sekretariacie. Przeterminowane materiały opatrunkowe w apteczce w pokoju nauczycieli WF umieszczono w niej przez przypadek.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

4. Zgodnie z § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bih, w salach i na boiskach oraz w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszcza się tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego. Stosownych tablic brak było w wykorzystywanej na zajęciach WF sali do tenisa stołowego oraz w sali do gimnastyki korekcyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 15-61)

Według wyjaśnienia Dyrektora Szkoły, brak regulaminów korzystania z ww. pomieszczeń i z ich wyposażenia wynikał z niedopatrzenia.

(dowód: akta kontroli str. 173-178)

5. Przeprowadzona przez PSSE kontrola stanu sanitarnego pomieszczeń Szkoły wykazała niewłaściwy stan sanitarno-techniczny podłóg PCV w holu na parterze oraz w dwóch salach lekcyjnych (nr 201 i 306), a także ścian, sufitów i drzwi wejściowych do wszystkich boksów szatni dla uczniów. Stanowiło to naruszenie art. 5 ust. 7 pkt 1 i 2 ustawy o systemie oświaty, § 14, § 15 i § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy²² oraz § 19 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bih.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że w dwóch spośród dziewięciu sal dydaktycznych przypisanych poszczególnym oddziałom, powierzchnia przypadająca na jednego ucznia nie przekraczała 2 m². Wprawdzie obowiązujące przepisy nie określają minimalnej powierzchni sali lekcyjnej, która winna przypadać na jedną osobę, jednak istniejący stan wpływał negatywnie na komfort przebywania dzieci w klasach.

(dowód: akta kontroli str. 103)

2. W ocenie NIK, stworzenie uczniom możliwości pozostawiania części podręczników i przyborów w salach dydaktycznych było rozwiązaniem mało funkcjonalnym. Uczniowie niezbyt chętnie korzystali z tej opcji z uwagi m.in. na konieczność częstego przemieszczania się pomiędzy salami, a co za tym idzie, utrudniony dostęp do pozostawionych rzeczy

(dowód: akta kontroli str. 15-61)

Ocena częściowa

Działania podejmowane w obszarze zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w Szkole NIK ocenia jako nie w pełni skuteczne, z uwagi przede wszystkim na niepełne zabezpieczenie szkolnych komputerów przed dostępem do niepożądanych treści w Internecie, nie w pełni prawidłowe prowadzenie dokumentacji powypadkowej uczniów, brak regulaminów bezpiecznego korzystania z sali do tenisa stołowego i pomieszczenia do ćwiczeń

²² Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 ze zm.

korekcyjnych oraz nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny niektórych pomieszczeń Szkoły i jej otoczenia.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²³, wnosi o:

1. Organizowanie uczniom zajęć dydaktyczno-wychowawczych z uwzględnieniem, w możliwie najpełniejszym zakresie, zasad higieny umysłowej.
2. Uzupełnienie brakujących regulaminów korzystania z pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia ruchowe.
3. Rzetelne prowadzenie dokumentacji powypadkowej uczniów.
4. Realizację zaleceń przedstawionych przez PSSE w wyniku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia czerwca 2016 r.

Kontroler
Łukasz Burczyk
gł. specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Barbara Antkiewicz

.....
Podpis

.....
podpis

²³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.